

2016

Erfaringer og anbefalinger fra
Foreningsunderstøttelse og
koordinerings- og samarbejdsfora i
Gellerup-Toveshøj

Jonas Strandholdt Bach

Projekt Foreningsunderstøttelse 2014/15

Rapporten er udarbejdet for Ministeriet for Udlændinge, Integration og Bolig af Henning Winther, Det boligsociale Sekretariat Gellerup-Toveshøj, Brabrand Boligforening.

Udgivet maj 2016.

Projektet blev realiseret med midler fra Den Almene Forsøgspulje under Ministeriet for Udlændinge, Integration og Bolig.

1. Baggrund og kontekst: Gellerup-Toveshøj

Gellerup-Toveshøj består af Brabrand Boligforenings afdeling 4 og 5, Gellerupparken og Toveshøj, og huser i alt ca. 6.500 beboere. Andelen af indvandrere og efterkommere er på 82,0%, mens 56,1% af de 18 til 64-årige er udenfor arbejdsmarkedet – mange af dem på helbredsrelaterede overførselsindkomster. Andelen af kriminalitetssigtede unge er gennem de seneste fire år faldet fra 8,6 til 4,8%, men det er stadig næsten 5 gange så mange som i gennemsnittet for Aarhus som helhed. 37,0% af beboerne i området er under 18 år – det er ca. dobbelt så mange som i Aarhus som helhed.

Gellerup-Toveshøj er et område under forandring. En gennemgribende fysisk helhedsplan er sat i værk, og området åbnes op og forbindes med resten af byen med nye vejforbindelser, tre blokke er revet ned, og to yderligere er tømt med henblik på nedrivning, der skal bygges en ny bypark, en ny ungdomsbydel, en bygade og meget mere på sigt. Sideløbende gennemføres også en boligsocial helhedsplan med fokus på unge, beskæftigelse og samarbejde.

I Gellerup-Toveshøj er der et stort antal aktive foreninger, og der kommer løbende flere til. En del af udviklingen kan spores tilbage til Urban-programmet fra 2002-2007 hvor et af fokusområderne netop var at udvikle foreningslivet i den vestlige del af Aarhus. Det store antal foreninger er en stor ressource for området, men det har samtidig været erfaringen at mange foreninger havde udfordringer i forhold til formalisering, organisering, lokaler og kapacitet til at rekruttere frivillige. Dette er baggrunden for igangsættelsen af projekt Foreningsunderstøttelse.

Når foreningslivet fungerer, er det langt det bedste værn mod utryghed, kriminalitet, manglende medborgerskab mm., da specielt børn og unge får styrket deres sociale kompetencer og får en styrket opfattelse af at høre til i området.

Ud over at løse almindelige foreningsopgaver, er foreningerne i Gellerup-Toveshøj også inddraget i tværgående samarbejder, blandt andet i forbindelse med Samvirket og Beredskabet i området. Foreningerne løfter således også andre opgaver end traditionelle foreningsopgaver.

De følgende afsnit vil redegøre for specifikke erfaringer og anbefalinger fra Foreningsunderstøttelsesprojektet, samt fra mere generelle samarbejds- og koordineringsfora og ressourcebaserede tilgange i området.

2. Specifikke erfaringer og anbefalinger fra projekt Foreningsunderstøttelse

Projekt Foreningsunderstøttelse har i 2014 og 2015 været støttet af en pulje under Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, som i 2015 blev omplaceret til Ministeriet for Udlændinge, Integration og Bolig.

Projektets formål har været at styrke foreningernes organisering og formalisering, styrke foreningernes kapacitet til at rekruttere frivillige samt at opkvalificere dem med henblik på at søge ekstern støtte. Derudover har det været en ambition at skabe mere samarbejde blandt området mange foreninger, på tværs af etnisk baggrund.

Projektets forløb

Netværkskoordinatoren har i projektperioden fungeret som rådgiver for lokalområdets foreninger og har arrangeret en række initiativer for at understøtte de lokale foreningers udvikling og formalisering.

Foreningsunderstøttelsesprojektet er baseret på at understøtte og udvikle de ressourcer, som findes i området i forvejen, her særligt de mange foreninger, som er forankret i Gellerup-Toveshøj. Udgangspunktet er, at foreningerne har bedre forudsætninger for at vide hvilke aktiviteter, beboerne er interesserede i, og også har netværk, som kan tiltrække deltagere sammenlignet med professionelle indsatser fra kommune, boligforening og projekter i området. Samtidig vil en udvikling og understøttelse af foreningernes virke sikre en forankring efter puljemidlernes ophør, da aktivitetsniveauet er uændret efter projektets ophør.

Projektet har først og fremmest arbejdet med at understøtte foreningerne, så de bliver dygtigere til det organisatoriske og styrker fagligheden i deres aktiviteter. Endvidere har den projektansatte også metodisk arbejdet med at sætte foreninger i forbindelse med hinanden og med eksempelvis kommunale professionelle, som kan bidrage med specifik viden om bestemte temaer (fx sund kost for børn).

Der har været tæt samarbejde med Sport & Fritid (kommunal forvaltning) omkring det formelle papirarbejde for foreningerne, lokalebooking, støttemuligheder med mere.

Projektet har været medvirkende til at åbne foreningernes aktiviteter op, blandt andet gennem håndbold og kvindesvømning. Der har været arbejdet med at styrke foreningernes aktiviteter gennem støtte fra netværkskoordinatoren. I projektets første år var der især fokus på at få kontakt til området foreninger og identificere behov. I projektets andet år har fokus blandt andet været på at fremme samarbejde på tværs af foreninger, og udvikle forløb som er målrettet foreningernes behov i forhold til formalisering, organisering og kapacitetsopbygning. Der har blandt andet været afholdt Foreningernes Dag med 20 deltagende foreninger, ligesom der har været afholdt en række foreningsnetværksmøder, hvor foreningerne har kunnet sparre med hinanden, aftale samarbejder og få støtte fra Foreningsunderstøttelsesprojektet.

Projektets slutevaluering fokuserede især på 4 temaer: Netværk, Udvikling af informationsmateriale, Kapacitetsopbygning og Netværkskoordinatoren som bindeled. Erfaringerne indenfor disse 4 områder er opsummeret herunder:

1. Netværk

Omfanget af foreninger gør det svært for både frivillige og professionelle at overskue hvilke foreninger, hvilke aktiviteter samt hvilke organisatoriske kapaciteter der eksisterer i lokalområdet.

Foreningsunderstøttelsen har styrket denne proces ved at arbejde målrettet med at skabe netværk imellem foreninger og støtte udviklingen af fælles tiltag, hvor foreninger arbejder sammen om større arrangementer.

2. Udvikling af informationsmateriale

Der er udarbejdet en "Foreningsmappe" som udleveres til de foreninger, der ønsker at formalisere deres organisation. I mappen findes information og guides til foreningslivet, udarbejdet i samarbejde med Sport & Fritid i Aarhus Kommune. Foreningsmappen er et tiltag der understøtter foreningers muligheder for at være selvkørende og selvstændigt styrke deres interne organisation, udvikle aktiviteter, søge om ekstern støtte samt at mobilisere og fastholde frivillige. Endvidere kan Foreningsmappen være et vigtigt redskab for bestyrelsesarbejde, da den letter vidensdeling og overlevering, når der sker udskiftninger i en forenings bestyrelse.

3. Kapacitetsopbygning

Aktiviteterne har bidraget til opbyggelsen af kapacitet og opkvalificering af de frivillige der er engageret i foreningsarbejde i Gellerup/Toveshøj. Derudover har en række aktiviteter fokuseret mere eksplicit på opkvalificering af uddannelse af foreningsaktive, herunder især uddannelsesforløb for foreningsledere og trænere.

4. Netværkskoordinatoren som bindeled

Netværkskoordinatoren er blevet et vigtigt bindeled mellem lokale foreninger og aktører udenfor Gellerup og i det kommunale system. Funktionen som netværkskoordinator er effektiv med hensyn til formalisering og kapacitetsopbyggelse i de lokale foreninger, men særligt som formidler og bindeled imellem lokale foreninger og andre aktører. Ud fra ovenstående er det klart at denne funktion har haft en positiv effekt i forhold til at understøtte foreningers formalisering og opkvalificering.

Slutevalueringen af projektet konkluderede blandt andet at:

" Rådgivning og kapacitetsopbygning har bidraget til at styrke foreningernes organisering og formalisering, mens netværksaktiviteter og udarbejdelse af informationsmateriale har udviklet foreningernes kapacitet til at rekruttere og fastholde frivillige"

(N. Schneidermann (2016): *Evaluering af Foreningsunderstøttelse i Gellerup/Toveshøj*)

3. Generelle erfaringer med inddragelse af lokale ressourcer i Samvirket, Foreningernes Hus, ledersamarbejder (Gellerup-model med mere) og Beredskab

Arbejdet med kapacitetsopbygning og netværksunderstøttelse, som Foreningsunderstøttelsesprojektet har haft fokus på, hænger også sammen med den måde Brabrand Boligforening, Aarhus Kommune, Lokalpolitiet i Aarhus Vest, og forskellige lokale frivillige i øvrigt samarbejder om sociale indsatser i området.

På baggrund af erfaringerne med Foreningsunderstøttelse og arbejdet med Samvirket i Gellerup-Toveshøj, samt andre koordinationsfora for lokalområdet, er der udarbejdet en model for koordinering af samarbejde i lokalområder i Aarhus kommune, lederrådsmodellen, som blev indstillet til byrådet i Aarhus Kommune i juni 2014.

Modellen er inspireret af Gellerupmodellen for ledersamarbejde, og danner grundlag for lederråd i 7 øvrige udsatte boligområder i Aarhus kommune. I byrådsindstillingen står der: "Det overordnede formål med lederrådet er at skabe de nødvendige organisatoriske rammer for et lokalt forankret dialogbaseret og inkluderende samarbejdsforum mellem kommunale og boligsociale aktører, samt politiet" (s.5).

I samme indstilling anbefales det at der af lederrådene etableres "et netværk og partnerskab mellem frivillige og offentlige aktører i og omkring området i form af 'Samvirket'" (s.9). Dette sker blandt andet med henblik på at skabe både bonding og bridging, forstået som henholdsvis noget, der samler i en enhed (eksempelvis etnisk eller interessefællesskab) og noget, der samler på tværs af enheder.

Gellerup-Toveshøj er et område med mange forskellige aktører, og for at koordinere indsatser bedst muligt, eksisterer der en række samarbejdsfora, herunder Samvirket, men også andre fora hvor lokale ledere fra boligforening, politi og kommune kan udveksle viden på fast basis.

Herudover er der også et Beredskab, hvor frivillige voksne fra området mobiliseres til at understøtte trygheden i området ved på gadeplan at dæmpe gemytter og have en positiv tilstedeværelse i tilspidsede situationer. Udviklingen i forhold til tryghed har været positiv i Gellerup-Toveshøj de senere år, og dette vurderes, blandt andet af lederen af Lokalpolitiet, Jens Esbensen, at være sket på grundlag af det gode lokale samarbejde. Antallet af anmeldelser i Gellerup-Toveshøj blev fra 2014 til 2015 mere end halveret (se bilag 1), og om det fortalte Jens Esbensen til TV2 Østjylland d. 13. februar 2016:

"Der er mange årsager til halveringen, og en af dem er helt klart samarbejdet mellem os og borgerne, der har taget ansvar. De fleste i Gellerup vil gerne gøre en forskel (...) Med deres (Beredskabets, red.) indsats kan vi koncentrere os om den virkelige kriminalitet. De gode borgere tager sig af dem, der er på kanten eller på vej til at gøre noget, de ikke skulle have gjort."

(<http://www.tv2oj.dk/artikel/293173:Aarhus--Succes-i-Gellerup-skyldes-ildsjaele>)

I JP Aarhus fortalte Jens Esbensen i samme forbindelse:

“Det er ikke et resultat af enkeltindsatser. Ved det tværgående samarbejde i området er vi blevet bedre til at handle hurtigt og konsekvent, når der sker noget, og dermed undgå landsbyladder”,

mens rådmænd for Sociale forhold og Beskæftigelse i Aarhus kommune, Thomas Medom (SF) i samme artikel udtalte:

“Via et stærkt samarbejde mellem bl.a. kommunale myndigheder, politiet og foreningslivet har man kunnet rykke hurtigt ud, når der sker noget. Samtidig er det lykket at holde nogle af de stærke bandegrupperinger, man ser i København og i Vollsmose, ude.”

(<http://jyllands-posten.dk/aarhus/politiretsvaesen/ECE8438575/stort-fald-i-kriminaliteten-i-gellerup/>)

I denne sammenhæng spiller Samvirket også en vigtig rolle, da det er i dette forum, almindelige beboere, foreningsaktive, kommunalt ansatte, boligforeningsansatte og politi kan udveksle viden og informere hinanden om, hvad der rører sig i området, hvad der optager beboerne og hvad der sker i forbindelse med den fysiske og den sociale helhedsplan.

4. Opsumming og generaliserbare anbefalinger

At tage udgangspunkt i allerede eksisterende ressourcer, det være sig i forhold til kommunale indsatser indenfor normalområdet, politiets indsatser, boligforeninger eller lokale frivillige, er med til at skabe større sammenhængskraft i forhold til de indsatser, der sættes i gang. Fordi de kan koordineres i samlede fora, fordi øvrige parter i området informeres om hvad der foregår, og fordi det, at lederne rent fysisk mødes i lederråd, og også rent fysisk møder foreningsfolk og beboere, skaber kortere afstand. Både når der skal koordineres i hverdagen, men også når der det brænder på.

Den lokale kapacitetsopbygning, som projekt Foreningsunderstøttelse har understøttet, er samtidig en langsigtet strategi, der går igen i Gellerup-Toveshøjs boligsociale helhedsplan, som arbejder ud fra principper om samarbejde og gennemsigtighed. Jo flere aktiviteter, områdets foreninger og beboere selv er i stand til at drive og løfte, jo bedre vil området fungere.

I samspil med velfungerende lederråd, kan kapacitetsopbygning og en ressource-tilgang til lokalområdet, bidrage til at øge trygheden, skabe mere socialt liv, og øge involveringen af frivillige kræfter.

De generaliserbare anbefalinger fra projektet er derfor som følger:

Generaliserbare anbefalinger:

1. Tag udgangspunkt i allerede eksisterende ressourcer.
2. Nye foreninger har brug for støtte og vejledning.
3. Pædagogiske vejledninger med råd til foreninger kan give gode resultater.
4. Inddragelse af foreninger i koordinerende fora bidrager med lokale ressourcer og kan virke både problemdæmpende og forebyggende. Det er vigtigt, at samarbejdet er ligeværdigt.
5. Kapacitetsopbygning ruste lokalområdet til at varetage opgaver selv på sigt.

Bilag 1: Udvikling i det samlede antal anmeldelser i Gellerupparken/Toveshøj, 2011-2015

